

KOMENTARZ - służy uwypakowaniu związku między słowem a obrzędem w liturgii. Pomaga w uzyskaniu czynnego uczestnictwa wiernych poprzez objaśnianie symboli, modlitw i czytań prowadzące do coraz pełniejszego ich zrozumienia.

Dobry komentarz **powinien** być:

- krótki, zwięzły, prosty;
- przygotowany na piśmie;
- poprawny teologicznie;
- zrozumiały dla zgromadzonych (nie tylko dla magistrów teologii);
- wnoszący coś nowego, (tłumaczenie, objaśnienie, wprowadzenie, podsumowanie, podkreślenie);
- jednolity tematycznie (ściśle związany z komentowaną częścią liturgii);
- wyrażony emocjonalnie;
- nie schematyczny;
- uwzględniający charakter zgromadzenia (np. czy jest to msza „parafialna”, czy dla grupy „specjalnej”);
- zawierający istotne, ważne myśli;
- poprawny pod względem treści, stylu, języka;
- nie zawierający wyrazów trudnych, niezrozumiałych- piękny pod względem języka;
- przeczytany wyraźnie;
- sprawdzony przez osobę kompetentną;
- wcześniej zapowiedziany i uzgodniony z celebransem (ceremoniarzem);

Komentarz **nie powinien**:

1. być modlitwą lub kazaniem;
2. zawierać pytań retorycznych, bezpośrednich cytatów, rozkazów, wezwań (np. *Wysłuchajmy się w Słowo Boże*);
3. zawierać rozbudowanych (wielokrotnie złożonych) zdań trudnych do zrozumienia przez słuchającego;
4. wyprzedzać podobnie brzmiących wezwań przewodniczącego liturgii kapłana (np. Komentatorka: *Teraz przekazemy sobie znak pokoju*. Kapłan: *Przekażmy sobie znak pokoju*).

Pomoce w pisaniu komentarzy:

- Lekcjonarz, a w nim tytuły (napisane **kursywą**)- przed każdym czytaniem wskazują temat czytania, a także- gdy jest to konieczne- zwracają uwagę na związek między czytaniem danej Mszy Świętej
- Mszal:
 - Same teksty liturgiczne(antyfony, kolekty, modlitwy: nad darami i po Komunii)
 - Wprowadzenie przed formularzami o świętych
- Dokumenty Kościoła, zwłaszcza dotyczące Liturgii
- Czasopisma, np. „Oremus”
- Gotowe opracowania- np. „Niedzielną Służbą Bożą”
- Sugestie moderatora, ceremoniarza, animatora liturgicznego

Skomentować można w liturgii niemal wszystko:

- **część** Mszy św.: procesję wejścia, pozdrowienie, akt pokutny, czytania, psalm, procesję z Ewangelia, wyznanie wiary, modlitwę wiernych, procesję z darami, Modlitwę Eucharystyczną, *Ojcze nasz*, modlitwę o pokój, znak pokoju, obrzędy Komunii św., błogosławieństwo i rozesłanie (nie należy jednak przerywać modlitw, które stanowią całość np. Modlitwy Eucharystycznej, modlitwy *Ojcze nasz*, której kontynuacją jest embolizm *Wybaw nas, Panie od zła wszelkiego*);
- **pieśni** (podanie strony w śpiewniku i wyjaśnienie wyboru tej właśnie pieśni);
- **psalmy** i inne części Liturgii Godzin;
- **postawy ciała i gesty** (postawę stojącą, klęczącą, siedzącą, znak pokoju, adorację krzyża w Wielki Piątek);
- szeroko pojęte **znaki** liturgiczne (krzyż, kadzidło, świece, wodę, naczynia, szaty liturgiczne, milczenie).

Strzec się jednak należy przeładowania liturgii komentarzami. Szersza **katecheza** liturgiczna powinna mieć miejsce podczas homilii lub poza samym sprawowaniem liturgii (nauka religii w szkole, wykłady, pogadanki). Soborowa odnowa liturgii sprawiła, że obrzędy są bardziej zrozumiałe i stąd komentarze winny być nieliczne.

Często stosowany jest układ komentarzy według księdza Stanisława Szczepańca. Na układ ten składają się trzy komentarze:

1. do liturgii **Słowa** (przed 1. czytaniem);
2. do liturgii **Ofiary** (przed procesją z darami);
3. do liturgii **Uczty** (przed *Ojcze nasz*).

Winny one stanowić logiczną całość i wszystkie trzy być czytane. Nie powinno się już wtedy komentować innych szczegółów celebracji, chyba że jest to niezbędne dla właściwego przeżycia liturgii przez uczestników.

Podczas wykonywania swej posługi komentator(ka) **stoi** w odpowiednim miejscu, **mając przed sobą wiernych**, ale nie wypada, aby wchodził(a) na ambonę.

PRZYKŁADOWE KOMENTARZE I ICH OMÓWIENIE:

1. KOMENTARZ PRZED LITURGIĄ (PRZED PIEŚNIĄ NA WEJŚCIE):

Przepisy liturgiczne wprowadzają ten komentarz w celu ukazania znaczenia: procesji wejścia i znaków jej towarzyszących (przyjęcie postawy stojącej, pieśń na wejście, ucałowanie i okadzenie ołtarza), a także pozdrowienia kapłańskiego i aktu pokutnego.

PRZYKŁAD:

„Ośrodkiem naszego zgromadzenia jest ołtarz, symbol rodziny, wokół którego gromadzą się dzieci Boże na pamiątkę Wieczery Pańskiej. Chrystus jest tym który przez swoją ofiarę uczynił ten ołtarz stołem naszego pojednania z Bogiem i ludźmi. Dlatego kapłan po procesji wejścia odda cześć ołtarzowi przez ukłon, ucałowanie i okadzenie go.”

2. KOMENTARZ WPROWADZAJĄCY DO LITURGII DNIA:

Jest to komentarz jednoczący, zalecany w każdej liturgii. Wypowiada go z reguły celebrans. Celem tego komentarza jest:

- a) zawiązanie wspólnoty eucharystycznej, sprawienie by kontakt zgromadzonych ze sobą był jak najbardziej bezpośredni, serdeczny, rodzinny oraz pogłębienie atmosfery dnia.
- b) wprowadzenie w tajemnicę dnia przez ukazanie klimatu Mszy dnia, danej uroczystości, okresu liturgicznego- aby ożywić wewnętrzną postawę wiary i oddania się Bogu i osiągnąć przez to czynny udział wiernych i Liturgii Słowa i Liturgii Eucharystycznej
- c) nawiązanie duchowej łączności z celebransem- jeżeli to on wypowiada komentarz; komentarz ten jest wówczas „rozwinieciem pozdrowienia i wyrazem troski przewodniczącego o świadome i czynne uczestnictwo wszystkich wiernych w świętych obrzędach”.

Komentarz ten powinien ponadto zawierać:

- a) uwagi o świętym, który danego dnia jest czczony

PRZYKŁAD:

„Kościół w dniu dzisiejszym wspomina świętego Antoniego opata, pustelnika i ojca mnichów. Wyrzekł się on dóbr doczesnych z godną podziwu gorliwością służył Bogu. Za jego wstawiennictwem dziękujemy Panu w tej Mszy świętej za łaski, miłość i przebaczenie grzechów.”

- b) zwrócenie uwagi na specjalne okoliczności, w jakich znajduje się zgromadzenie np. rekolekcje, prymicje, chrzest, ślub

3. KOMENTARZ PO „OREMUS”(„MÓDLMY SIĘ”), PRZED KOLEKTA

Jest to komentarz rzadko stosowany (inicjacyjny), wypowiadany przez komentatorkę. Ma na celu ukazanie znaczenia chwili ciszy tu następującej- wierni mają sobie uświadomić, że zgromadzili się w jedno, w Bożej obecności, mają Bogu przedstawić swoje prośby w osobistej modlitwie.

PRZYKŁAD:

„Podczas milczenia, które teraz następuje chcemy sobie uświadomić, że stoimy w obecności Boga. Wypowiedzmy w sercu nasze prośby, a kapłan za chwilę zanieś je wszystkie do Boga w modlitwie zwanej kolektą.”

4. KOMENTARZ PRZED CZYTANIAMI

Nowy wstęp do Mszału Rzymskiego mówi, że jest tylko I komentarz do czytań (przed I czytaniem)

Celem tego komentarza jest:

- a) wprowadzenie do samego tekstu czyli wyjaśnienie kontekstu, trudności wiążących się z danym tekstem; czasem może być pożyteczne ukazanie kontekstu historycznego

Przykład komentarza „ogólnego”: Sobota XXXII tygodnia zwykłego:

„Dzisiejsze czytania odpowiadają na pytanie „Jak żyć”. Święty Jan podkreśla znaczenie pomocy braciom, a św. Łukasz- wytrwałej modlitwy. Postępując według zaleceń Pisma Świętego nie upadniemy nigdy.”

Przykład komentarza ukazującego kontekst historyczny: Niedziela Zmartwychwstania Pańskiego, msza w dzień:

„Zgodnie z Prawem Mojżeszowym Izraelici usuwali każdego roku przed Paschą wszelki chleb kwaszony i mogli spożywać w czasie świąt tylko chleb praśny. Chrześcijanie mają stale usuwać kwas złości i przewrotności stając się czysti i napelnieni prawdą Bożą.”

- b) ukazanie głównej myśli liturgii zawartej w czytaniach
- c) wskazywanie na to, że Bóg kieruje swoje słowa do każdego człowieka- komentarz może zawierać pytania skłaniające do refleksji i uważnego słuchania
- d) ukazywanie jedności objawienia Starego i Nowego Testamentu; należy tu pamiętać, że w niedzielę okresu zwykłego I czytanie łączy się z Ewangelią, a II posiada zwykle inny temat. Nie należy wówczas sztucznie szukać jedności między czytaniem.
- e) ukazywanie łączności Liturgii Słowa z Liturgią Eucharystyczną

PRZYKŁAD: XX Niedziela zwykła, rok B

„Bóg daje nam swoje ciało jako pokarm ku życiu wiecznemu. Wolą Pana jest, abyśmy z tego daru korzystali, abyśmy czerpali ze źródła życia. Niech te myśli towarzyszą nam nie tylko podczas Liturgii Słowa, ale zwłaszcza w czasie Liturgii Eucharystycznej i obrzędów komunii.”

- f) we Mszy Świętej o Świętym danego dnia można opowiedzieć coś z Jego życia dla zinterpretowania i zilustrowania tego, co się czyta z Pisma Świętego.

PRZYKŁAD: Święty Tomasz z Akwinu- 28 I

„Święty Tomasz mimo rozległej wiedzy zachował nieklamną pokorę ducha. Pamiętajmy o tym, że tylko pokora ukazuje nam wielkość Boga i naszą ludzką słabość.”

Najczęstsze błędy popełniane w komentarzu do czytań:

- a) najbardziej podstawowym błędem jest niezrozumienie myśli czytania i podanie błędnej nauki
- b) podanie w komentarzu przed liturgią słowa oderwanych myśli z poszczególnych lekcji

PRZYKŁAD: Trójcy Przenajświętszej, rok C

„W pierwszym czytaniu wyjętym z Księgi Przysłów usłyszymy o odwiecznej Mądrości Bożej zrodzonej jeszcze przed stworzeniem świata. W Ewangelii Zbawiciel nam powie, że wszystko, co należy do Ojca weźmie Duch i nam przekaże. Natomiast Święty Paweł w Liście do Rzymian poucza nas, że pokój z Bogiem jest możliwy jedynie przez Chrystusa i w Duchu Świętym.”

- c) komentarz **NIE MOŻE BYĆ** zwykłym streszczeniem czytań

5. KOMENTARZ PRZED LITURGIĄ OFIARY (PROCESJĄ Z DARAMI):

Celem tego komentarza jest:

- a) wyjaśnienie symbolu chleba i wina oraz innych składanych darów
- b) podkreślenie współofiarowania człowieka Bogu
- c) wskazanie na miłość zbawiającą przez ofiarę Krzyża, (to przede wszystkim Syn daje siebie Ojcu, uczy kochać przez dawanie, a nie branie)
- d) oddanie Panu samych siebie
- e) wezwanie do wspólnego śpiewu, który jest wyrazem naszego zawieszenia i ofiarowania się Bogu

6. PRZED PREFACJĄ (PO DIALOGU MIĘDZY KAPŁANEM I WIERNYMI):

Komentarz ten ma na celu: podanie motywu dziękczynienia Bogu za otrzymane od Niego dary. Jest on bardzo rzadko stosowany.

7. KOMENTARZ PRZED LITURGIĄ UCZTY (PRZED „OJCZE NASZ”):

Wypowiada go celebrans lub komentatorka, przy czym kapłan zawsze sam wprowadza do modlitwy „Ojcze Nasz”. Komentarz ten ma ukazać znaczenie modlitwy „Ojcze Nasz” i wprowadzić w nią, oraz w Liturgię Uczty”.

PRZYKŁAD:

„Prawdziwa miłość jest zawsze odpowiedzialna i konsekwentna. W duchu tej miłości zbliżamy się do eucharystycznego stołu, by karmić się Boskim chlebem. Chcemy być wierni Bogu, naszemu Ojcu.”

PRZYKŁAD (gdy komentarz wypowiada kapłan):

„Jesteśmy wspólnotą ludzi wierzących w powtórne przyjście Chrystusa w chwale i oczekujących nadejścia Królestwa Bożego. Dlatego módlmy się jak nas nauczył Jezus Chrystus.”

8. PRZED ZNAKIEM POKOJU:

Komentarz ten powinien:

Ukazać sens znaku pokoju i być wprowadzeniem do niego. Jeżeli wypowiada go kapłan lub diakon może stanowić wezwanie do przekazania znaku pokoju. Nie musi odnosić się tylko do gestu podania ręki, ale do całej Liturgii Eucharystycznej, Komunii.

PRZYKŁAD:

„Przekazując w ciszy znak pokoju jako wspólnota Dzieci Bożych przygotujmy się na zjednoczenie z Ojcem na świętej uczcie.”

Najczęstsze błędy:

- a) podanie nie właściwego znaczenia znaku pokoju

PRZYKŁAD:

„Bóg miłuje i przebacza każdemu z nas. Jako jedna rodzina w Chrystusie umiejmy przebaczać sobie wzajemnie. Niech znakiem tego będzie podana bliźniemu dłoń.”

- b) wskazanie nie właściwego sposobu przekazania znaku pokoju
- c) zwrot: „Przekażcie sobie znak pokoju” lub podobny w komentarzy. To należy do kapłana (diakona)

PRZYKŁAD:

„Chrystus daje ci swój pokój. Przyjmij go godnie i nie pozostawiaj tylko dla siebie, ale umiej dzielić się nim również z innymi. Wyrazem tego niech będzie wyciągnięta do drugiej osoby dłoń i szczerze wypowiedziane słowa: „Pokój z Tobą”.”

9. PRZED PIĘŚNIĄ UWIELBIENIA PO KOMUNII ŚWIĘTEJ

Komentarz ten ma na celu:

- a) wprowadzenie w treść pieśni.
- b) może przypomnieć tekst antyfony na Komunię świętą,
- c) zachęca do radosnego uwielbienia Boga po przyjęciu Go w Komunii Świętej

10. KOMENTARZ PRZED ROZESŁANIEM:

Komentarz ten powinien nawiązywać do głównej myśli dnia, do homilii. Może on:

- a) przybrać formę słowa życia na najbliższy czas (tydzień, dzień)

PRZYKŁAD: (III Niedziela Adwentu, rok C)

„Posłanie dzisiejszej liturgii to niesienie radości światu i drugiemu człowiekowi, a także nakaz pójścia drogą własnego nawrócenia, powrotu na szlaki. Niech podtrzymuje nas i umacnia obietnica świętego Pawła- „Pan jest blisko!”.”

- b) zachęcać do wprowadzenia w życie tego, na co dana liturgia kładzie nacisk, wzywać do świadectwa o Chrystusie
- c) wzywać do świadomego przyjęcia Bożego błogosławieństwa

PRZYKŁAD: Zesłanie Ducha Świętego, rok C

„Umocnieni pełnią darów Ducha Świętego rozchodzimy się do naszych domów i spraw codziennych. Pośród wszystkich życia trosk i kłopotów Duch Święty jest zawsze z nami, by uświęcać, wspomagać, bronić podnosić i pocieszać. Stwórcze działanie Ducha Świętego niechaj podtrzymuje nas w życiu prawdziwie chrześcijańskim. W tym niech nam dopomoże Jego błogosławieństwo.”

- d) zachęcać do wytrwania w doświadczeniach codziennego życia

11. KOMENTARZE PRZED PIEŚNIAMI

Ma na celu zachęcenie do śpiewu, ukazanie motywów wyboru pieśni na daną liturgię, zwrócenie na treść pieśni. Przy jego pisaniu można oprzeć się na schemacie:

- słowo nawiązania
- tytuł pieśni
- wezwanie (zachęta) do wspólnego śpiewu
- tytuł śpiewnika i strona (jeżeli zachodzi konieczność)

PRZYKŁAD:

„Przykazanie nowe daję wam”- na wejście

„„Przykazanie nowe daję wam abyście się wzajemnie miłowali” powiedział Jezus podczas Ostatniej Wieczery. Tymi słowami rozpoczniemy dzisiejszą liturgię której myślą przewodnią jest miłość Boga i bliźniego.”

„Jam jest chleb życia”- na Komunię

„Jezus jest dla nas Chlebem Życia. Podchodząc do ołtarza w procesji komunijnej ze szczególną mocą śpiewajmy słowa mówiące o tym, że Pan wskrzesi w dniu ostatecznym tych, którzy spożywają Jego Ciało.”

Przykłady błędnych komentarzy:

„Zaśpiewajmy teraz: „Pan jest mocą swojego ludu”. „Exsultate”, strona 23.”- Nie chodzi tu wyłącznie o podanie numeru strony w śpiewniku.

„Wszyscy śpiewamy”- Takie wezwanie pasuje raczej na koncert („Everybody!”), a nie na Mszę Świętą, nie ma podstawowych cech komentarza.

Powyższy spis nie wyczerpuje wszystkich możliwości, komentarze mogą mieć miejsce również w innych momentach w liturgii. Przygotowując konkretną liturgię trzeba pamiętać o podstawowej zasadzie, iż komentarzy nie powinno być zbyt wiele, tak aby liturgia nie stała się nużąca.

SPRAWDZANIE, POPRAWIANIE KOMENTARZA

1. OSOBA SPRAWDZAJĄCA:

Najlepiej kapłan (moderator) lub wyznaczona przez niego osoba np. ceremoniarz, animator liturgiczny. Ostatecznie może je sprawdzić animator grupy przygotowującej dane komentarze (to rozwiązanie stosuje się przede wszystkim na oazach letnich).

2. KIEDY DOSTARCZYĆ KOMENTARZ DO SPRAWDZENIA:

Tak wcześnie, by w razie potrzeby piszący sam mógł poprawić ewentualne błędy, które wskaże mu sprawdzający. Wydaje się, że w parafii najlepiej oddawać komentarze z tygodniowym wyprzedzeniem, a w czasie wakacji z jednodniowym.

3. JAK SPRAWDZAĆ:

- a) tak aby zachować główną myśl piszącego
- b) nie poprawiać tego, co nie jest na pewno błędne i pasuje do poprawnej całości
- c) Jeśli nie jest możliwe, by piszący poprawił komentarz, sprawdzający robi to sam, nie licząc się z „prawami autorskimi”

4. NA CO ZWRACAĆ UWAGĘ PODCZAS SPRAWDZANIA: (poniższe punkty można też wykorzystać podczas pisania komentarzy)

- a) czy komentarz zapewnia wykonanie planu wychowania liturgicznego przyjętego w danej wspólnoty- np. przy wprowadzaniu procesji komunijnej należy tłumaczyć jej znaczenie i ukazywać wiernym sposób podchodzenia w procesji, błędem jest jeśli komentarz wtedy o tym nie wspomina
- b) czy jest poprawnie uchwycona myśl przewodnia liturgii lub czy jest dobrze wytłumaczony sens obrzędu; jeśli nie to trzeba zmienić cały komentarz
- c) czy dobry jest sposób przekazu treści, czy komentarz odpowiada psychice danej grupy wiernych.

Typowe błędy to:

- zakładanie nieprzygotowania wiernych

PRZYKŁAD:

„Na początku chrześcijaństwa do Kościoła nie miał wstępu człowiek splamiony grzechem. Zastanów się, czy nie powinienes najpierw podejść do konfesjonalu, a potem uczestniczyć we Mszy Świętej”

- zbyt trudne słownictwo w komentarzu
 - zakładanie monotonii liturgii: „Już tyle razy uczestniczyłeś we Mszy Świętej...”, lub podobne zwroty
 - za długi komentarz
 - dominacja własnych przemyśleń
- d) czy komentarz jest poprawny językowo i stylistycznie

CO O LITURGICZNYCH KOMENTARZACH, WYJAŚNIENIACH, ZACHĘTACH MÓWIĄ DOKUMENTY KOŚCIOŁA:

- KONSTYTUCJA O LITURGII ŚWIĘTEJ SOBORU WATYKAŃSKIEGO II (4 GRUDNIA 1963)

punkt 29: Ministranci, lektorzy, **komentatorzy** i członkowie chóru również **spełniają prawdziwą funkcję liturgiczną**. Niech więc wykonują swój urząd z tak szczerą pobożnością i dokładnością, jak to przystoi wzniosłej posłudze i odpowiada słusznym wymaganiom Ludu Bożego. Należy więc starannie wychować te osoby w duchu liturgii oraz przygotować do odpowiedniego i zgodnego z przepisami wykonywania przypadających każdemu czynności.

punkt 30: Celem wzmożenia czynnego uczestnictwa **należy pobudzać wiernych** do wykonywania aklamacji, odpowiedzi, psalmów, antyfon, pieśni jak również czynności czy gestów oraz przybierania właściwej postawy ciała. W odpowiednim czasie należy zachować także pełne milczenie.

punkt 34: Obrzędy niech się odznaczają szlachetną prostotą, niech będą krótkie i jasne bez niepotrzebnych powtórzeń, dostosowane do pojętności wiernych, aby na ogół **nie potrzebowały wielu wyjaśnień**.

punkt 35.3: Należy także usilnie kłaść nacisk na katechezę ściśle liturgiczną, a i podczas wykonywania obrzędów, jeżeli zachodzi potrzeba, przewidzieć **krótkie pouczenia**: ma je podawać – byle w odpowiednich momentach – kapłan lub inna osoba kompetentna, w słowach zgodnych z przepisami.

- OGÓLNE WPROWADZENIE DO MSZAŁU RZYMSKIEGO (OWMR - 1969 R.)

Wstęp, punkt 13: Chociaż używanie języka narodowego w świętej liturgii jest ważnym środkiem dla jasnego wyrażania zawartej w celebrze katechezy misterium, Drugi Sobór Watykański wezwał ponadto do wykonania niektórych przepisów trydenckich, którym nie wszędzie dano posłuch, jak głoszenie homilii w niedziele i święta i możliwość **wtrącania wyjaśnień wśród świętych obrzędów**. (...)

punkt 11: (...) Do kapłana przewodniczącego należy również głoszenie słowa Bożego i udzielenie końcowego błogosławieństwa. Może też **w bardzo zwięzłych słowach wprowadzać wiernych w niektóre części liturgii**, a mianowicie przed rozpoczęciem akcji liturgicznej: w treść Mszy dnia; przed czytaniem: w liturgię słowa, przed prefacją: w Modlitwę eucharystyczną. Przed rozesłaniem wiernych kapłan może swoim słowem zakończyć całą akcję liturgiczną.

punkt 21: Aby osiągnąć jednolitość w gestach i postawie ciała, wierni powinni się stosować do **wskazań**, jakie podczas akcji liturgicznej kierują do nich diakon, kapłan lub inny sługa liturgii. (...)

punkt 29: Po pozdrowieniu ludu kapłan lub ktoś odpowiedni spośród usługujących może **w bardzo zwięzłych słowach wprowadzić wiernych** w treść Mszy danego dnia. (...)

punkt 61: Wśród usługujących przy ołtarzu pierwsze miejsce zajmuje diakon, którego urząd od samego początku otaczano w Kościele wielkim szacunkiem. Podczas Mszy bowiem diakon ma do spełnienia jemu tylko właściwe funkcje: czyta Ewangelię, niekiedy głosi słowo Boże, podaje wiernym intencje modlitwy powszechnej, służy kapłanowi, rozdziela wiernym Eucharystię, zwłaszcza pod postacią wina, a w pewnych wypadkach **podaje całemu zgromadzeniu wskazówki** dotyczące gestów i postawy ciała.

punkt 68: Spośród pozostałej służby liturgicznej jedni spełniają różne funkcje w obrębie prezbiterium, inni poza nim. (...) Do drugich należą:

a) **Komentator**, który za pomocą **objaśnień i pewnych pouczeń wprowadza wiernych w liturgię i przygotowuje ich do lepszego jej zrozumienia**. Uwagi podawane przez komentatora powinny być starannie przygotowane, zwięzłe i jasne. Podczas spełniania swej funkcji komentator stoi w odpowiednim do tego miejscu, mając przed sobą wiernych, ale nie wypada, aby wchodził na ambonę. (...)

punkt 86: Potem kapłan podchodzi do krzesła. Kiedy zakończy się śpiew na wejście, kapłan i wierni stojąc żegnają się. Kapłan mówi: *W imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego*, a lud odpowiada: *Amen*. Następnie kapłan, zwrócony do ludu, rozkładając ręce, pozdrawia go; stosuje przy tym jedną z przewidzianych formuł. Z kolei on sam lub odpowiednio przygotowany ministrant może **wprowadzić wiernych w bardzo zwięzłych słowach w treść Mszy danego dnia**.

- PRZEPISY WYKONAWCZE DO INSTRUKCJI DS. SAKRAMENTÓW I KULTU BOŻEGO "INAESTIMABILE DONUM" Z DNIA 3 KWIETNIA 1980 R. (EPISKOPAT POLSKI, 10-11 GRUDNIA 1980 R.)

punkt 1:

Pouczenia oraz formuły wprowadzające i kończące.

a) Wprowadzenia:

- do liturgii danego dnia - po pozdrowieniu, wypowiada kapłan
- do liturgii słowa - przed czytaniem,
- do Modlitwy eucharystycznej - przed Prefacją,
- do poświęcenia wody - w niedzielę.

Wprowadzenia powinny być dobrze przygotowane na piśmie (może je bowiem odczytać inny kapłan, diakon lub komentator) i krótkie. Pismo okólne Kongregacji przestrzega przed wielomówstwem, które zniechęca uczestników.

Zawsze należy wprowadzić uczestników Mszy św. do liturgii dnia, natomiast wstęp do czytań należy podawać wtedy, gdy czytania są trudne i wymagają wprowadzenia. Ani wprowadzenie na początku Mszy św., ani wprowadzenie do czytań **nie mogą stawać się homilią**, której miejsce jest po czytaniach.

b) Wezwania:

- zachęta do pokuty,
- zachęta do modlitwy "Ojcze nasz".

c) Zakończenie:

Po ogłoszeniach duszpasterskich, a przed obrzędem rozesłania wiernych, celebrans może krótko przypomnieć główną myśl liturgii dnia.

- INSTRUKCJA EPISKOPATU POLSKI DLA DUCHOWIEŃSTWA W ZWIĄZKU Z WYDANIEM NOWEGO MSZAŁU OLTARZOWEGO (11 MARCA 1987 R.)

punkt 5: Przewodniczący zgromadzenia liturgicznego powinien pamiętać, że brak odpowiedniego przygotowania liturgii, np. nieporadna i płytka treściowo improwizacja **słowa wstępnego lub innych zachęt i wprowadzeń**, albo niepoprawny sposób czytania tekstów biblijnych lub słaby śpiew i muzyka, wpływają ujemnie na uczestników i utrudniają owocny udział w liturgii. (...)

- W nowym „CEREMONIALE WSPÓLNOTY PARAFIALNEJ” czytamy:

Wprowadzenia i zachęty do bardziej osobistego i czynnego włączenia się w przeżywany obrzęd mogą być podawane także w niedzielnej Eucharystii sprawowanej we wspólnocie parafialnej. Na początku i na końcu celebracji wypowiada je kapłan. Krótkie słowo zachęty może zostać także wypowiedziane przez komentatora w następujących częściach celebracji eucharystycznej:

- a) przed czytaniem - uwrażliwia na prawdę, że w słowie, które będzie głoszone przemawia sam Bóg, zachęca do przyjęcia Jego słowa.
- b) przed procesją z darami - przypomina sens tego obrzędu, omawia dary niesione w procesji i zachęca do ofiarowania siebie Bogu.
- c) przed prefacją (po dialogu między kapłanem i wiernymi) - podaje motywy dziękczynienia Bogu za otrzymane od Niego dary.
- d) przed znakiem pokoju - pomaga przyjąć i przekazać dar pokoju, którym wierni powinni się nawzajem obdarować.
- e) przed pieśnią uwielbienia po Komunii świętej - wprowadza w treść pieśni, może przypomnieć tekst antyfony na Komunię świętą, zachęca do radosnego uwielbienia Boga.

Nie należy wygłaszać wszystkich wymienionych wyżej zachęt w czasie jednej Mszy świętej, lecz tylko jedną lub dwie. Nie powinno się też odczytywać komentarzy w innych miejscach celebracji eucharystycznej. Żyjemy bowiem w świecie, w którym wypowiada się wiele słów, a nasze celebracje są często "przegadane". Zachęca się także odpowiedzialnych za komentarze, aby częściej proponowali chwile milczenia. Mogą one bowiem "przemówić" mocniej niż słowa, które wypowie komentator. W szczególnych zaś okolicznościach należy zachować następujące zasady:

- a) Dodatkowe komentarze w czasie Eucharystii mogą się pojawić w sytuacjach, które dokumenty Kościoła wymieniają jako szczególne, a więc bierzmowanie, ślub, pogrzeb lub inne podobne wydarzenia (np. pierwsza Komunia święta, dożynki...).
- b) Więcej komentarzy może się pojawić także w małych grupach rekolekcyjnych, które w swojej tematyce mają pogłębienie formacji eucharystycznej. Przeżywając poszczególne części Eucharystii mogą częściej, ale roztropnie wprowadzać komentarze.

Sługa Boży, Ks. Franciszek Blachnicki, jako Krajowy Duszpasterz Służby Liturgicznej, proponował, aby w polskich parafiach powierzać funkcję lektora chłopcom i mężczyznom, natomiast funkcję komentatorki dziewczętom i kobietom. Chodziło o dwie równorzędne funkcje i posługi dla mężczyzn i kobiet w posłudze słowa. Dyskutując nad dzisiejszym kształtem posług, które będą powierzane wiernym świeckim, wypada wziąć pod uwagę także ten głos.

Sposób wykonywania posługi komentatorki:

- a) Komentarz ma być przygotowany na piśmie. Ma być krótki, przejrzysty; napisany w stylu prostym i religijnym.
- b) Osoba odczytująca komentarz czyni to spoza ambony i prezbiterium. Komentator ma jednak mieć przed sobą wiernych (praktycznym rozwiązaniem jest czytanie komentarza liturgicznego z mikrofonu przeznaczonego dla scholi - jeśli jest on w pobliżu ambony).
- c) Wyjaśnienia i zachęty należy wypowiadać spokojnym głosem w odpowiednim czasie. Nie mogą górować np. nad modlitwami celebransa.
- d) Nie wolno czytać komentarza trzymając w ręce tylko kawałek kartki. Tekst komentarza należy włożyć w odpowiednie, estetyczne oprawy.
- e) Osoba odczytująca komentarz spełnia funkcję liturgiczną. Powinna więc zadbać także o odpowiedni strój. Chodzi o strój piękny, lecz skromny. Wspólnoty parafialne mogą proponować także specjalny strój dla komentatora.
- f) Komentarze w liturgii mogą odczytywać tak kobiety jak i mężczyźni. Jeżeli byłaby przyjęta propozycja Księdza Blachnickiego, to do posługi komentatora byłaby błogosławiona przede wszystkim kobiety.